

УДК: 368.025.6(477)"364"

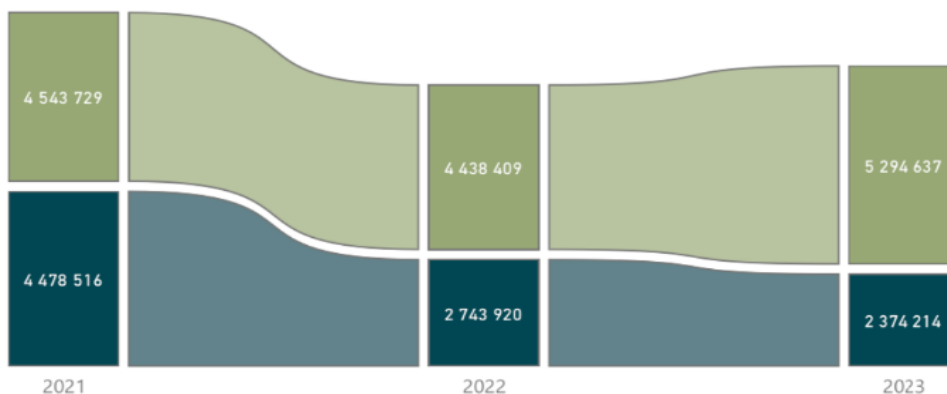
Науменко Наталія,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
та управління проектами,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
naumenko.ns@gmail.com

СТРАХОВІ РИЗИКИ У ВОЄННИЙ ЧАС НА ДРУГОМУ РОЦІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Після початку російського військового вторгнення ринок обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності водіїв (ОСЦПВ) в Україні зазнав значного скорочення. За результатами 2022 року кількість укладених договорів зменшилася на 20%, а розмір суми страхових премій впав на 2,5% у порівнянні з попереднім роком. Це сталося внаслідок того, що чимало водіїв були змушені виїхати за кордон і оформляли міжнародне страхування «Зелена карта» [1].

Динаміка кількості внутрішніх договорів ОСЦПВ, що розпочали дію за 12 місяців 2021-2023 роки, штук.

● Електронний договір ● Паперовий договір

Рис. 1. Динаміка кількості внутрішніх договорів ОСЦПВ
Джерело: Дані інтерактивних дашбордів МТСБУ [2].

Проте у 2023 році ринок внутрішнього страхування ОСЦПВ почав поступово відновлюватися. Кількість укладених договорів зросла на 6,7% порівняно з попереднім роком, досягнувши 7,6 мільйонів договорів, і загальний обсяг зібраної страхової премії збільшився на 24,8%.

Експерти МТСБУ вважають, що загальний рівень переукладання договорів ОСЦПВ у 2023 році зріс з 65,6% до 78,9%. Цей показник свідчить про те, що більшість клієнтів страхових компаній відновили свої договори ОСЦПВ та продовжують вірити в їхню надійність. Збільшення цього показника свідчить про стабільність ринку автострахування в цілому та росту довіри споживачів до роботи страхових компаній.

У 2023 році через вплив зростаючої інфляції та збільшення частоти страхових випадків (на 8,4%), кількість страхових вимог від потерпілих зросла на 15,5%, а загальний обсяг страхових виплат збільшився на 39%. Середня виплата страхових відшкодувань зросла на 11,3% до 44 тисяч гривень. Також середній розмір страхової премії за договорами внутрішнього страхування у 2023 році зросла на 16,9%, до 1 141,03 гривень. Прогнози МТСБУ показують очікуване зростання середньої страхової премії на 8-10% у 2024 році.

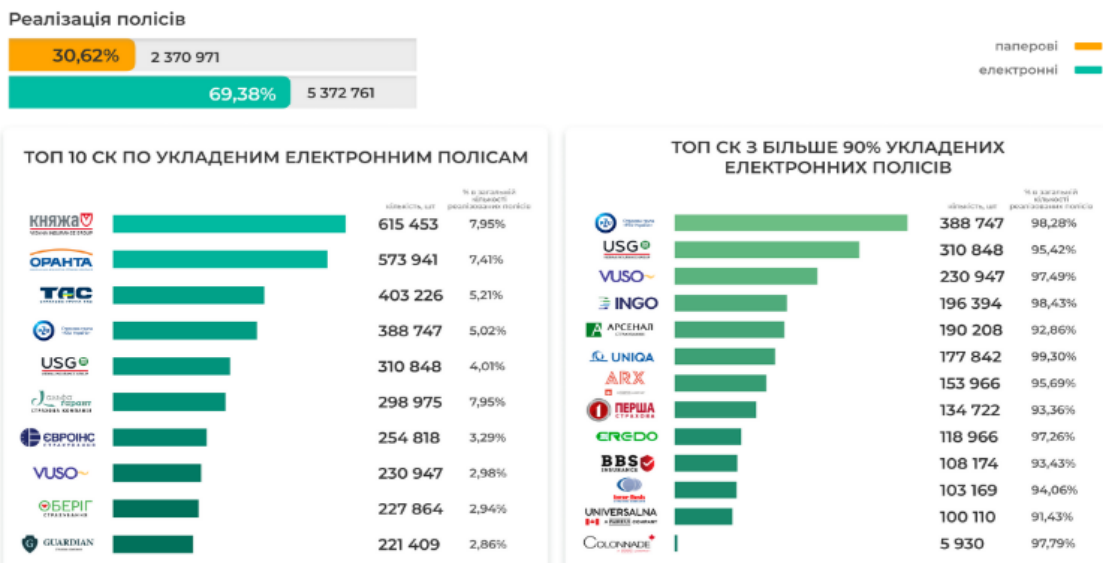
У підсумку 2023 року загальна сума зібраних страхових премій за ОСЦПВ становила 8 750,4 млн. гривень. Лідером по зібраним страховим преміям є страхова компанія СГ «ТАС», за якою йдуть НАСК «ОРАНТА» та СК «Княжа Вієнна Іншуранс Груп» на другому і третьому місцях відповідно [2].

СЕКЦІЯ 3. Стратегії економічного розвитку та фінансова стабілізація
в контексті європейської перспективи

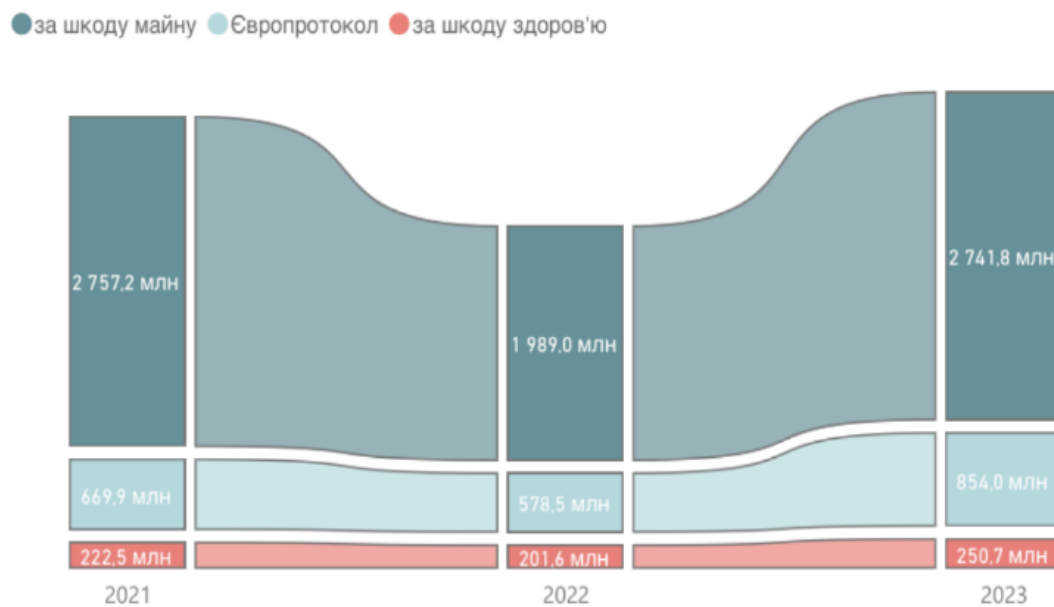
Рис. 2. Загальна сума зібраних премій за договорами ОСЦПВ
Джерело: Дані інтерактивних дашбордів МТСБУ [2].

У останні роки спостерігається стрімке зростання використання електронної форми укладання договорів ОСЦПВ. У 2024 році 69,4 % усіх оформлених страхових полісів є електронними, що підкреслює зручність та доступність такого формату для водіїв. Навіть більшість страхових компаній в Україні вже укладають в електронному вигляді понад 90% всіх полісів ОСЦПВ.

Рис. 3. Інформація по бланках полісів ОСЦПВ за 2023 рік
Джерело: Дані інтерактивних дашбордів МТСБУ [2].

Протягом 2023 року страхові компанії ОСЦПВ виплатили 3,8 мільярди гривень постраждалим у ДТП та врегулювали понад 127 тисяч вимог. Показник кількості врегульованих вимог зросла на 15,5%, а суми страхових виплат на 38,9% у порівнянні з 2022 роком. Страхові компанії виплатили постраждалим за збитки майна понад 3,5 мільярда гривень, включаючи компенсації за пошкодження життя та здоров'я на суму 250,7 мільйонів гривень [2].

Рис. 4. Динаміка виплат страховиків постраждалим у ДТП за внутрішніми договорами ОСЦПВ, з а12 місяців 2021-2023 рр., грн
Джерело: Дані інтерактивних дашбордів МТСБУ [2].

Страховий ринок України за січень-вересень 2023 року показав вражаюче зростання на 20,2%. Загальний обсяг валових страхових премій за 9 місяців збільшився з 28,4 мільярда гривень до 34,14 мільярда гривень.

Зазначений розмір премій складається з 3,6 мільярда гривень страхування життя та 30,5 мільярда гривень ризикового страхування. Загальні зобов'язання українських страховиків перевищили 75 мільярдів гривень. Кількість укладених договорів страхування за цей період склала 73,35 мільйони штук.

Українські страховики отримали 6 мільярдів гривень премій від філій та 20,9 мільярда гривень від страхувальників – фізичних осіб, у тому числі 3,5 мільярда гривень зі страхування життя. Чисті страхові премії склали 33,4 мільярда гривень.

За даними Національного банку України, станом на 11 листопада 2023 року кількість страхових компаній в Україні зменшилась за останній рік до 111. На страховому ринку залишилось 99 компаній non-life (з активною діяльністю приблизно у 50 компаній, які виплачують більше 1 мільйона гривень) та 12 компаній life-insurance (активно працює на ринку 8 компаній). З державного реєстру за останній квартал було виключено 4 страхові компанії. Нагадаємо, що два роки тому, у 2021 році, кількість зареєстрованих страхових компаній становила 208: 188 компаній ризикового страхування та 20 компаній життєвого страхування [3].

Загальний обсяг активів страхових компаній, станом на 30 вересня 2023 року, збільшився до 73,4 мільярда гривень. Обсяг активів страховиків, які займаються життєвим страхуванням, зросли до 20,6 мільярда гривень. Активи страховиків, які займаються ризиковими видами страхування, трохи зменшилися протягом кварталу. Власний капітал страхових компаній скоротився до 22 мільярдів гривень.

Загальні страхові резерви страхових компаній зросли до 44,9 мільярда гривень, відрахування у резерви зі страхування життя становлять 2,7 мільярда гривень. Резерви зі страхування життя на кінець звітної періоду перевищили 18,8 мільярда гривень. Сума інвестиційного доходу, отриманого українськими страховиками життя від розміщення коштів резервів, склали 1,44 мільярда гривень.

Страхові виплати та компенсації клієнтам протягом перших 9 місяців 2023 року склали 12 мільярдів гривень, з них 6,5 мільярда гривень було виплачено фізичним особам. Із цієї суми, 1,2 мільярда гривень стосувалися страхування життя (включаючи викупні суми / розриви договорів на суму 198 мільйонів гривень).

Рівень валових виплат склав 35,7 %. Основна частка виплат з ризикового страхування припадає на КАСКО та ОСАЦВ, а в життєвому страхуванні – на накопичувальне страхування життя.

Загальний обсяг відповідальності страховиків за добровільними видами страхування склав 7,6 трильйонів гривень, а за обов'язковими видами – 10,4 трильйонів гривень. Розмір відповідальності страховиків з життєвого страхування перед клієнтами на кінець звітного періоду склав 160,6 мільярдів гривень.

Протягом звітного періоду страхові компанії життя уклали 1 175 583 договорів страхування, з них фізичним особам було укладено 1 032 862 договори. Кількість фізичних осіб, застрахованих на кінець звітного періоду, перевищила 3 952 812 осіб [4].

ТОП-5 страховиків життя за преміями, 9М2023

№	Страховик	Премії, тис. грн.	Темп, %
1	МЕТЛАЙФ	1 727 786	14,29
2	ТАС	405 129	8,46
3	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	287 222	-2,02
4	УНІКА ЖИТТЯ	258 068	-20,73
5	ARX LIFE	234 677	18,71

Insurance TOP

ТОП-5 страховиків життя за виплатами, 9М2023

№	Страховик	Виплати, тис. грн.	Викупна сума, тис. грн.
1	МЕТЛАЙФ	379 262	90 787
2	ТАС	187 638	30 022
3	ARX LIFE	49 426	7
4	УНІКА ЖИТТЯ	46 454	24 499
5	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	34 574	22 889

Рис. 5. Рейтинг страховиків зі страхування життя

Джерело: [4].

Страховиками передано на перестраховування 3,7 мільярда гривень, у тому числі перестраховикам-нерезидентам передано 3 мільярда гривень (з яких 89 мільйонів гривень складають перестрахові премії зі страхування життя).

ТОП-10 найприбутковіших страховиків за фінрезультатом, 9М2023

№	Страхова компанія	Фінансовий результат на 30.09.2023, тис.грн.
1	ARX	397 203
2	УНІКА	340 966
3	ІНГО	200 105
4	ТАС СГ	124 416
5	PZU УКРАЇНА	112 203
6	UNIVERSALNA	106 670
7	КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	81 918
8	КНЯЖА	65 612
9	ОРАНТА	61 697
10	ЕКСПРЕС	СТРАХУВАННЯ

Рис. 6. Фінансовий результат страхових компаній у 2023 р.

Джерело: [4].

Страховики, які отримали від’ємний фінансовий результат за період 9 місяців 2023 року, та їхні збитки (в тисячах гривень): УСГ – 66 083; БРОКБІЗНЕС – 31 527; БРОКБІЗНЕС – 31 527; ЄВРОІНС Україна – 22 061; АСКО-ДОНБАС ПІВНІЧНИЙ – 445.

Витрати, пов’язані з укладанням та продовженням договорів страхування (аквізиційні витрати) за період 9 місяців 2023 року склали:

- у ризиковому страхуванні: 7,1 мільярда гривень (у тому числі на агентські винагороди – 6,5 мільярда гривень);
- у страхуванні життя: 1,2 мільярда гривень (у тому числі на агентські винагороди – 1,12 мільярда гривень).

Витрати, пов’язані з врегулюванням страхових випадків, які сталися у звітному періоді, склали 400 мільйонів гривень.

Витрати на оплату праці через скорочення робочих місць та виведення з ринку страховиків склали 2 мільярда гривень.

Українські страховики сплатили податок на прибуток від звичайної діяльності на суму 1,2 мільярда гривень.

Список використаних джерел:

1. За 2023 рік український ринок ОСЦПВ зріс на 24.8% до 8,7 млрд. гривень. (28.02.2024). МТСБУ. URL: <https://www.mtsbu.ua/news/post/za-2023-rik-ukrayinskij-rinok-oscpv-zris-na-248-do-87-mlrd-griven#>
2. Дані інтерактивних дашбордів МТСБУ. (1.01.2024). МТСБУ. URL: <https://www.mtsbu.ua/statistics>
3. Страховий ринок України за 9 місяців 2023. Insurance TOP визначив страховиків-лідерів. (23.11.2023). *Forinsurer*. URL: <https://forinsurer.com/news/23/11/20/43262>
4. Страховий ринок України за 9 місяців 2023. Insurance TOP визначив страховиків-лідерів. (22.11.2023). МАЛАКУТ. Страховий брокер. URL: <https://sb-malakut.com.ua/страховий-ринок-україни-за-9-місяців-2023-insuran/>